

GENERALNÍ EDITELSTVÍ PRO VNITNÍ POLITIKY
TEMATICKÁ SEKCE B: STRUKTURÁLNÍ POLITIKA A POLITIKA
SOUHRŽNOSTI

KULTURA A VZDĚLÁVÁNÍ

VÝZKUM PRO VÝBOR CULT - VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH A OTEVŘENÉ VÝUKOVÉ ZDROJE

SHRNUTÍ

Abstrakt

Tato studie zkoumá současné využití otevřených výukových zdrojů ve vzdělávání dospělých, hodnotí jejich potenciál a předkládá doporučení k politickým opatřením, přičemž zohledňuje politické rámce Evropské komise. Studie zahrnuje nový výzkum, který se zabýval více než 12 členskými státy a využívá syntézu stávajícího výzkumu z rámce projektu v rámci POERUP (pravidla pro přijetí otevřených vzdělávacích zdrojů) a studie z let 2014–2015 týkající se sdílení otevřených vzdělávacích zdrojů vypracované pro Společné výzkumné středisko rozšířené o další dvě nedávné studie pro Společné výzkumné středisko a program celoživotního učení.

Tento dokument si vyžádal Výbor pro kulturu a vzdělávání Evropského parlamentu.

AUTO I

Sero Consulting Ltd, UK: Paul Bacsich, s dodatečným výzkumem od Gilese Peplera, Sary Frank Bristowové, Ebby Ossiannilssonové, Alistaira Creelamana, Evy Szalmové a Ilmarse Slaidinse

ODPOVĚDNÝ ADMINISTRÁTOR

Miklos Gyoeffi
Tematická sekce B: Strukturální politika a politika soudržnosti
Evropský parlament
B-1047 Brusel
E-mail: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

ZPRACOVÁNÍ TEXTU

Lyna Pärt

JAZYKOVÁ ZNĚNÍ

Originál: Angličtina

O EDITOROVĚ

Chcete-li se obrátit na tematickou sekci nebo si objednat její pravidelný měsíčník, pište na adresu: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Rukopis byl dokončen v září 2015.
© Evropská unie, 2015.

Tento dokument je k dispozici na internetu na této adrese:
<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>

PROHLÁŠENÍ O VYLOUČENÍ ODPOVĚDNOSTI

Názory vyjádřené v tomto dokumentu jsou názory autorů a nemusí nutně představovat oficiální postoj Evropského parlamentu.

Rozmnožování a překlady pro nekomerční účely jsou povoleny, pokud je uveden zdroj a vydavatel je předem upozorněn a obdrží kopii.

SHRNUTÍ ZPRÁVY

Přehled

Vzdělávání dospělých v Evropské unii je předmětem velkého zájmu. Je znepokojivé, že jeden z pěti dospělých je velmi slabě čtenářsky a matematicky gramotný, jeden ze čtyř ukončil nejvýše nižší střední vzdělání a jeden z tří má velmi chabé či prakticky žádné IT znalosti. I přesto, že postupně dochází k pokroku, je zapotřebí udělat ještě podstatně více práce.

Použití otevřených výukových zdrojů (OVZ) se v Evropě rozvíjí rychle, a to i navzdory recesí. Některé členské státy zaujaly v otevřeném vzdělávání vedoucí pozice. Je zřejmé, že otevřené vzdělávací zdroje mohou nabízet mnoho výhod, včetně – v dlouhodobém horizontu – možnosti úspornějšího vzdělávání za pevné kontroly nákladů.

Tato studie pojednává o vzdělávání dospělých v souvislosti s otevřenými vzdělávacími zdroji. Pro aktuální přehled o vzdělávání dospělých studie odkazuje čtenáře na zprávu Euridice z února 2015 Vzdělávání a odborná příprava dospělých v Evropě: rozšíření přístupu ke vzdělávacím příležitostem.

Struktura

Studie je rozdělena do pěti kapitol.

První kapitola je stručný úvod.

Druhá kapitola uvádí politické pozadí.

Třetí kapitola podrobně popisuje plán výzkumu. Studie znovu formuluje dvě obecné otázky: (1) dostupnost/proveditelnost OVZ ve vzdělávání dospělých a (2) opatření, která by mohla být přijata za účelem zlepšení. Studie uvádí osm konkrétních otázek, které by také měly být zodpovězeny. Kapitola končí strukturálním popisem sektoru vzdělávání dospělých a krátkým shrnutím definice OVZ vypracované organizací UNESCO.

Čtvrtá kapitola podává podrobné odpovědi na většinu otázek. Jen minimálně se zabývá jednou z nich (podpora základních znalostí ze strany OVZ), nebo ji považuje za okrajovou, a odkládá část druhé otázky (politické nástroje) do páté kapitoly o politice. Dále projednává otázky tak, jak jsou kladeny, avšak aby dodala textu určitou přesvědčivost, strukturuje je pomocí schématu benchmarkingu a řízení změn, s informacemi o faktorech strategie MIT90s a propojuje tak otázky s 10 strategickými tématy. Jsou zde podrobné odpovědi týkající se kvality, ceny, udělování licencí (doporučuje se Creative Commons), akreditace neformálního vzdělávání a mluví se o roli vzdělávacích řízení. Kapitola končí úvahou o perspektivách, kterým OVZ, hromadné on-line kurzy a jiné druhy flexibilního vzdělávání slouží, jako odkaz na kapitolu o politice. Téma celé kapitoly se týká toho, co musí instituce udělat, aby se vyrovnaly s novými výzvami, které otevřené vzdělávací zdroje v rámci vzdělávání dospělých představují. Studie opakovaně nahlíží na dvě hlavní srovnávací témata, dovednosti učitelů a studentů (včetně jejich přístupu), z odlišných úhlů pohledu.

Pátá kapitola sjednocuje odpovědi na otázky ze čtvrté kapitoly s probíhající politickou činností na téma OVZ–otevřené a flexibilní učení–, aby vytvořila politickou syntézu. Kapitola zpracovává 13 výzev z Usnesení Rady o obnoveném Evropském programu pro vzdělávání dospělých do formátu přijatelného pro OVZ a sjednocuje dříve oddělené politické dokumenty vysokoškolského vzdělávání a odborného vzdělávání a přípravy POERUP do nové syntézy namířené přímo na vzdělávání dospělých. V další části se

pozornost zaměřuje dále na neformální sektor učení. Závěrná část doporučí, aby se tyto sektory přes akreditační brány propojily, v návaznosti na předchozí práci na téma akreditace předchozího učení (v oblasti vysokoškolského vzdělávání) a jednotná správní místa v odborném vzdělávání a přípravě a vzdělávání dospělých.

Studie končí krátkým souborem podrobností, následuje slovníček, který obsahuje více než 80 pojmů, a obsáhlý seznam použité literatury (s více než 410 záznamy), dokumentů a konzultovaných zpráv. Cílem bibliografie je zaměřit se na výzkum, který bude hodnocen experty ve stejné oblasti výzkumu, a na oficiální zprávy (Eurydice, Eurostat, OECD, UNESCO, atd.), ale rychle se mění a rozšiřující datová základna znamená, že bylo potřeba vzít v úvahu celou řadu dalších pomíjivých důležitějších kvalit spolu se stále se rozšiřujícím seznamem politických prohlášení Evropského parlamentu a Evropské komise a jejich agentur.

Klíčové výstupy kapitoly 4: otázky a odpovědi

innosti spojené s OVZ, které probíhají v souvislosti se vzděláváním dospělých jsou dostatečné. Tudiž jsme měli dostatek argumentů, abychom vyvodili závěry; některé závěry jsou však orientační a pro některé byly k dispozici chabé důkazy (zejména jde-li o případové studie).

Téma OVZ lze nejužitečněji posoudit v rámci širšího tématu využívání informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání dospělých.

Problematika kvality a akreditace je, dle našeho názoru, řešitelná, přesto ale doporučíme evropským a národním agenturám, aby ji řešily rychleji.

Problematika uznávání předchozího vzdělání je, dle našeho názoru, rovněž řešitelná, ale vyžaduje určitý prvek specializované pozornosti a rychlejší rozvoj v evropském rámci kvalifikací, evropském systému přenosu a akumulace kreditů a v přenosu kreditů obecně.

Úspory nákladů, ve které jsme doufali, lze potenciálně dosáhnout, ale informace vycházející z případových studií jsou omezené. Kromě toho by bylo možné dosáhnout úspor nákladů pouze tím, že se změní vzdělávací systém, což může být v některých členských státech obtížné, protože by to porušovalo úlohu institucí nebo jejich učitelů. Bude zapotřebí kompromisů. V menších státech a menších autonomních oblastech uvnitř států (zejména ty s vlastními jazyky) mohou být tyto kompromisy obtížné.

řadu kroků je také možno podniknout za dvoustranné i jazykově specifické multilaterální spolupráce mezi členskými státy.

Klíčové výstupy kapitoly 5: pravidla a doporučení

Kvalita a akreditace

- Národní agentury pro kvalitu by měly, za podpory Evropského sdružení pro zabezpečení kvality ve vysokoškolském vzdělávání ENQA (pro vysokoškolské vzdělávání) a Evropské sítě pro zajištění kvality v odborném vzdělávání a přípravě (pro odborné vzdělávání a přípravu) rozvíjet své vnímání nových způsobů učení (včetně učení online, dálkového studia, OVZ a hromadných otevřených online kurzů) a zajistit, aby neexistovaly žádné neprokázané překážky v činnostech novým stylům.
- Komise a související národní a mezinárodní orgány pro rozvoj evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání a evropského prostoru dovedností a kvalifikací by měly usilovat o snížení regulačních bariér bránících novým způsobům vzdělávání založeným na studiu i mimočas pro studium vymezený.

- členské státy by měly dále podporovat poskytovatele vysokoškolského vzdělávání a odborného vzdělávání a pípravu s cílem zlepšit a zefektivnit postup jejich inovátorů týkající se uznávání získaných kompetencí v předchozím vzdělávání.
- V členských státech by měly být ustanovány otevřené poskytovatele akreditace, aby akreditaci udílely studijním oborům vysokoškolského vzdělávání, a paralelní model, možná přes „jedno správní místo“, který by udílel akreditaci pro odborné vzdělávání.

Rozvoj zaměstnanců

- členské státy by měly, za podpory Komise, prosazovat internetových úvodních programů a programů pro běžného profesionálního rozvoje pro učitele, školitele a lektory a měly by se přitom zaměřit na vzdělávání online a na právo duševního vlastnictví.
- členské státy by měly zvážit využití pobídkových programů pro učitele, školitele a lektory v profesionálním rozvoji jejich pedagogických dovedností zajištěným pomocí internetu, včetně učení online.

Otevřené vzdělávací zdroje a právo duševního vlastnictví

- Komise a členské státy by měly schválit a doporučit standardní licenci Creative Commons pro všechny otevřeně dostupné vzdělávací a odborné školící materiály, na jejichž financování se podílejí.
- členské státy by měly vyadit užívání „nekomerčního“ omezení obsahu.

Kalkulace a další výzkum

- členské státy by měly zvýšit kontrolu základních nákladů na vysokoškolské vzdělávání a odborné vzdělávání a zvážit výhody různých způsobů financování institucí těchto druhů vzdělávání.

Zaměření na studenty

- členské státy by měly (v kontextu cílů svých svrchovaných vzdělávacích systémů) podporovat to, aby dospělí studenti měli přístup k otevřeným zdrojům, které vznikly v rámci jejich příslušného kulturního sektoru a školních programů.
- Zvláštní finanční prostředky by měly být nově vytvářeny na vytváření korpusů materiálu OVZ pro dospělé v klíčových tematických oblastech zájmu. Korpusy by měly být ideálně navrženy pro nezávislé samostudium, řízené samostudium (jak ve formálním tak i v neformálním sektoru) a jako zdroj na podporu lektorů, kteří takové kurzy vyučují. Tím se maximalizuje investice do těchto zdrojů. Spíše než jen „pasivní“ textové materiály by materiály měly obsahovat audiovizuální prvky, a v případě konceptů, které se těží, také interaktivní komponenty a kvízy. Tímto se do jisté míry překonají překážky, na které mohou při studiu textových materiálů narazit studenti, jejichž úroveň v národním jazyce může být méně dostatečná.

Financování

- Omezené finanční prostředky na podporu vzdělávání dospělých by měly být stále více zaměřeny navýsledek založené na výstupech, aby tak byli dospělí studenti odměňováni za pokrok v rámci evropského kvalifikačního rámce. Klíčovými rolí by v tomto procesu mohly hrát akreditační brány („jediná kontaktní místa“). Je známo, že k tomu, aby mohlo financování dobře fungovat, je zapotřebí rozvinutější a rozšířenější evropský kvalifikační rámec, než jak je tomu doposud.